

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ МОН, молоді та спорту України
№ 1243 від 31 жовтня 2011 року

*Основні орієнтири
виховання учнів
1 – 11 класів
загальноосвітніх
навчальних закладів*

- Орієнтири передбачають залучення учнів до різних форм творчої та суспільно корисної діяльності, зокрема: пізнавальної, оздоровчої, трудової, художньо-естетичної, спортивної, пропагандистської, ігрової, культурної, рекреаційної, екологічної, що організовуються у години дозвілля, тобто у позакласний час.

Чинники сучасного виховання

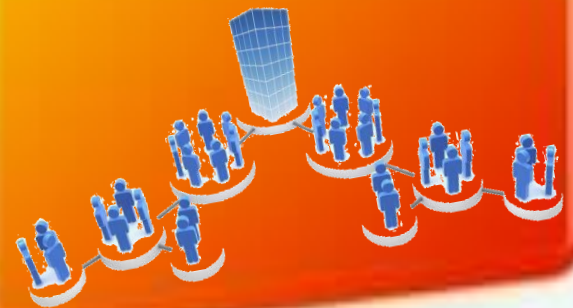
Сім'я

Школа

Соціальні інститути

Метою основних орієнтирів виховання є створення цілісної моделі виховної системи на основі громадянських та загальнолюдських цінностей як орієнтовної для проектування моделей виховних систем у загальноосвітніх навчальних закладах України.

Виховання учнів реалізується у процесі організації:

навчально-виховної діяльності

позашкільної освіти

позаурочної та позакласної діяльності

роботи органів учнівського самоврядування

взаємодії з батьками, громадськими організаціями, державними установами

Основні принципи виховання

Принцип національної спрямованості

Принцип культуровідповідності

Принцип цілісності

Акмеологічний принцип

Принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії

Принцип адекватності виховання до психологічних умов розвитку особистості

Принцип особистісної орієнтації

Принцип превентивності

Принцип технологізації

Зміст виховання

Сучасний зміст виховання дітей та учнівської молоді в Україні – це науково обґрунтована система загальнокультурних і громадянських цінностей та відповідна сукупність соціально значущих якостей особистості

Виховання здійснюють для ідентифікації вихованця із загальновизнаними цінностями і якостями та самореалізації його сутнісних сил. Система цінностей і якостей особистості розвивається і виявляється через її власне ставлення

Ціннісне ставлення особистості до суспільства і держави

Правосвідомість

Патріотизм

*Політична
культура*

*Культура
міжетнічних
відносин*

Початкова школа

Виховні досягнення

Сформованість основних понять про народ, націю, суспільство, державу:

- почуття поваги та гордості до рідного краю, народу, мови;
- відчуття себе громадянином України, шанування державних символів, Конституції України;
- любові до культури свого народу, його традицій, звичаїв і обрядів;
- розуміння правил взаємодії людей у колективі, суспільстві та безконфліктність їх спілкування, толерантного ставлення до представників інших національностей, шанобливого ставлення до їх культури, релігій, традицій.

Основна школа

Виховні досягнення

8-9 класи

5-7 класи

Усвідомлення єдності власної долі з долею Батьківщини:

- виховання почуття патріотизму;
- почуття любові до свого рідного краю, Батьківщини, народу, традицій та звичаїв;
- моральних, духовних та історико-культурних цінностей, високої мовної культури;
- шанобливого ставлення до державної символіки;
- правил та норм поведінки, соціально важливих для суспільства;
- активної життєвої позиції щодо негативних проявів у соціумі;
- толерантного ставлення до історії та культури інших народностей, які проживають в Україні та інших державах;
- шанування героїв України;
- знання і повага законів України.

Сформованість потреби у збереженні та при-множенні духовного й матеріального багатства українського народу:

- відповідальності, як важливої риси особистості, за долю Батьківщини;
- розуміння особистістю своїх прав, свобод, обов'язків;
- громадянської життєвої позиції, участь в учнівському самоврядуванні, житті школи та громади;
- власної віри у духовні сили народу, його майбутнє;
- усвідомлення себе патріотом і громадянином України;
- участь у самоврядуванні закладу;
- потреби у полікультурному спілкуванні на основі взаєморозуміння та поваги.

Старша школа

Виховні досягнення

Національна самосвідомість:

- сформованість основних понять про народ, націю, суспільство, державу;
- знання Конституції України, виконання норм закону;
- ідентифікація з українською нацією, усвідомлення себе громадянином, патріотом і гуманістом, який може і має добросовісно впливати на розбудову громадянського суспільства, правової демократичної держави в Україні, захищати свої права;
- почуття патріотизму, розвиненої правосвідомості, культури міжетнічних відносин;
- почуття свободи, людської і національної гідності;
- розуміння важливості української мови як основи духовної культури нації;
- знання історії, культури свого народу, його традицій, звичаїв і обрядів;
- готовність до захисту національних інтересів України;
- толерантне ставлення до представників інших народностей, шанобливе ставлення до їх культури, релігій, традицій.

Ціннісне ставлення особистості до сім'ї, родини людей

Виявляється у моральній активності особистості, проявів відповідальності, чесності, працелюбності, справедливості, гідності, милосердя, толерантності, совістливості, терпимості до іншого, доброзичливості, готовності допомогти іншим, обов'язковості, добросовісності, ввічливості, делікатності, тактовності; вмінні працювати з іншими; здатності прощати і просити пробачення, протистояти виявам несправедливості, жорстокості.

Початкова школа

Виховні досягнення

Сформованість основ громадянських та загальнолюдських цінностей:

- **уміння та навички підтримки та збереження міжособистісної злагоди, запобігання та мирного розв'язування конфліктів;**
- **здатності враховувати думку інших людей, адекватно оцінювати власні вчинки та вчинки інших;**
- **сформованість моральних якостей (чуйності, чесності, правдивості, справедливості, гідності, толерантності, милосердя, взаємодопомоги, товариськості, співпереживання, щедрості, поваги до особистості).**

Основна школа

Виховні досягнення

5-7 класи

Усвідомлення цінностей соціального спілкування:

- формування культури поведінки вдома, в школі, в громадських місцях;
- усвідомлення себе членом колективу;
- виявляти толерантність, ввічливість, повагу до оточуючих;
- формування уміння і навичок подолання конфліктів;
- соціальна шкода агресії і насильства;
- культура відпочинку, спілкування на відстані

8-9 класи

Засвоєння сімейних, родинних та суспільних цінностей:

- здоров'я – найвища цінність;
- ціннісне ставлення до оточуючих людей;
- культура спілкування і мовленнєвий етикет;
- повага до батьків, сім'ї, родини;
- цінність здорового способу життя;
- формувати навички співжиття у колективі;
- готовність нести відповідальність за свої вчинки.
- неприйняття агресії і насильства

Старша школа

Виховні досягнення

Сформованість соціально-комунікативних компетенцій :

- єдність моральної свідомості та поведінки;
- вмотивованість до громадянського та особистісного самовизначення;
- готовність до моральних вчинків та добродійної діяльності на засадах гуманного ставлення до людей;
- вільний моральний вибір;
- навички соціальної взаємодії та потреби допомагати іншим;
- реалізація якостей суб'єкта громадянського суспільства;
- збереження репродуктивного здоров'я;
- пріоритети подружнього життя, збереження та примноження сімейних традицій, забезпечення єдності поколінь;
- ґендерна культура.

Ціннісне ставлення до природи

Формується у процесі екологічного виховання і виявляється у таких ознаках: усвідомленні функцій природи в житті людини та її самоцінності; почутті особистої причетності до збереження природних багатств, відповідальності за них; здатності особистості гармонійно співіснувати з природою; поводитися компетентно, екологічно безпечно;

Початкова школа

Виховні досягнення

Сформованість понять та уявлень про довкілля:

- усвідомлення краси природи як унікального явища в житті людини;
- пізнавального інтересу до природи;
- необхідності гармонійного співіснування людини та природи, відповідального ставлення до неї;
- дбайливого ставлення до природи в традиціях українського народу;
- ставлення до рослин та тварин на засадах білетики;
- "Контурна карта виховної еколого-натуралістичної роботи".

Основна школа

Виховні досягнення

5-7 класи

- Усвідомлення себе як невід'ємної частини природи, взаємозалежності людини та природи, взаємозв'язок стану довкілля та здоров'я людей:
- вичерпності природних ресурсів;
  - природи як еталонної цінності;
  - активної життєвої позиції щодо оздоровлення довкілля;
  - ціннісне ставлення до природи;
  - усвідомлення своєї відповідальності за домашніх улюбленців;
  - розуміння явищ природи, знання народних прикмет;
  - бережливе ставлення до природи;
  - усвідомлення взаємозв'язку власного здоров'я зі станом екології

8-9 класи

- Сформованість почуття особистої причетності до збереження природних багатств:
- відповідальне ставлення до природних ресурсів і багатств;
  - ощадливе використання енергоносіїв;
  - формування екологічної культури;
  - навички безпечної поведінки в природі;
  - потреба в оздоровленні довкілля та участь у природоохоронній діяльності;
  - навички життєдіяльності в умовах екологічної кризи.

Старша школа

Виховні досягнення

Сформованість екологічної культури особистості:

- усвідомлення єдності людини та природи;
- ставлення до природи як до історико-культурної, соціальної цінності;
- моральна відповідальність за збереження природного довкілля;
- екосистемний підхід до розв'язання екологічних проблем, стратегій і технологій їх вирішення в інтересах еколого-збалансованого розвитку суспільства;
- критичне ставлення до екологічної інформації та способи її пошуку;
- правила дотримання інформаційної, харчової та радіаційної безпеки.

Ціннісне ставлення до мистецтва

Формується у процесі естетичного виховання і виявляється у відповідній ерудиції, широкому спектрі естетичних почуттів, діях і вчинках, пов'язаних з мистецтвом. Особистість, якій властиве це ставлення, володіє системою елементарних мистецьких знань, адекватно сприймає художні твори, здатна збагнути та виразити власне ставлення до мистецтва, прагне та вміє здійснювати творчу діяльність у мистецькій сфері

Початкова школа

Виховні досягнення

Сформованість естетичних почуттів, уявлень і знань про прекрасне у житті та мистецтві:

- основ про видову специфіку мистецтв, засобів їх виразності;**
- вміння відчувати та розуміти художні образи;**
- навичок виконувати творчі завдання;**
- перелік рекомендованих екскурсій до природних та культурних об'єктів, включених до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.**

Основна школа

Виховні досягнення

5-9 класи

Сформованість потреби у спілкуванні з мистецтвом як основи естетичного виховання і художнього сприйняття дійсності:

- пізнавального інтересу до мистецтва;
- навичок сприймання та аналізу художніх творів;
- здатності до творчої діяльності у мистецькій сфері;
- художньо-естетичних смаків, емоцій, почуттів і культури мислення та поведінки.

Розуміння ролі мистецтва як основи морально-духовного розвитку особистості:

- здатності цілеспрямовано сприймати, відчувати, правильно розуміти мистецтво;
- здатності висловлювати власне ставлення до мистецтва, творчої діяльності у мистецькій сфері;
- потреби у спілкуванні з мистецтвом;
- системи мистецьких знань, понять, термінів, тлумачень.

Старша школа

Виховні досягнення

Сформованість естетичної культури особистості, художньо-естетичних цінностей.

- здатність до активної перетворювальної діяльності з внесенням елементів краси в усі сфери життя людини;
- навички створення мистецьких проектів як основи творчого самовираження і самоствердження особистості;
- розуміння художніх шедеврів, вміння вирізняти цінності та квазіцінності (піднесене і потворне);
- оволодіння інформаційно-комунікативними технологіями (ІКТ).

Ціннісне ставлення до праці

Є визначальною складовою змісту виховання особистості, що спрямована на формування у неї розуміння особистої значущості праці як джерела саморозвитку і самовдосконалення.

Початкова школа

Виховні досягнення

Сформованість понять та уявлень про важливість праці для людини, родини і держави:

- повага до людини праці;
- вміння і навички самообслуговуючої праці;
- почуття відповідальності, охайності, самостійності, ініціативності, дисциплінованості, старанності, наполегливості;
- початкові уявлення про світ професій.

Основна школа

Виховні досягнення

Сформованість потреби в праці:

- уявлення про значущість усіх видів праці;
- вміння виконувати певні трудові дії, планувати, регулювати й контролювати трудову діяльність;
- навички самообслуговування, ведення домашнього господарства;
- вміння доводити справу до логічного завершення;
- уявлення про сучасний світ професій.

Старша школа

Виховні досягнення

Сформованість готовності до професійного самовизначення і продуктивної праці:

- знання основ економіки і ділової етики;
- вміння планувати, регулювати і контролювати навчальну і трудову діяльність;
- сформованість таких якостей як ініціативність, працездатність, наполегливість тощо;
- навички складання основного та резервного професійного плану;
- уявлення про принципи побудови професійної кар'єри.

Ціннісне ставлення до себе

Передбачає сформованість у зростаючої особистості вміння цінувати себе як носія фізичних, духовно-душевних та соціальних сил. Воно є важливою умовою формування у дітей та учнівської молоді активної життєвої позиції.

Початкова школа

Виховні досягнення

Сформованість основ духовно-морального та фізичного розвитку особистості:

- ❖ усвідомлення цінності власного життя і збереження здоров'я (фізичного, психічного, соціального, духовного, культурного) свого і кожної людини;
- ❖ адаптація до змін навколишнього середовища, пізнання прекрасного у собі, основ самооцінювання, самоконтролю, саморегуляції, самоповаги, почуття гідності, безпеки власної життєдіяльності;
- ❖ знання та навички ведення здорового способу життя (дотримання правил гігієни, рухового режиму).

Основна школа

Виховні досягнення

5-7 класи

Усвідомлення основних засад "Я-концепції" особистості:

- усвідомлення основних засад Я-образу, Я-концепції особистості;
- формування основ самопізнання, самооцінки;
- формування позитивного самостворення до дотримання норм етикету;
- конструктивний підхід до вирішення різних життєвих ситуацій;
- конструктивне вирішення життєвих проблем;
- готовність працювати над собою і своїми моральними якостями.

8-9 класи

Сформованість основних засад "Я-концепції" особистості:

- усвідомлення власної індивідуальності, неповторності;
- виховання самоповаги;
- формування емоційної культури;
- навичок самотворення, життєтворення;
- стремління до ідеалу.

Старша школа

Виховні досягнення

Сформованість життєвих компетенцій:

- мої духовні закони;
- розуміння та реалізація "Я-концепції" особистості;
- імунітет до асоціальних впливів, готовності до виконання різних соціальних ролей;
- вміння орієнтуватися та адаптуватися у складних життєвих ситуаціях, розв'язувати конфлікти на основі принципів толерантності;
- навички самопізнання, самовизначення, самореалізації, самовдосконалення, самоствердження, самооцінки;
- особиста культура здоров'я;
- "Ні" шкідливим звичкам.

Виховний простір розвитку особистості

- Головне завдання сьогодношньої практики — створення виховного простору.
- Виховний простір — це не тільки середовище, а й духовний простір учня і педагога, це простір культури, що впливає на розвиток особистості.

Основні вимоги до створення виховного простору:

- психологізація як здатність враховувати у комплексі всі зовнішні й внутрішні впливи на дитину й одночасно творити духовно-творче розвивальне середовище, нейтралізуючи негативні з них та посилюючи позитивні;

- відкритість до соціуму, діяти у співпраці з сім'єю, громадськістю;
- залучення дітей до розв'язання суспільно значущих і особистісних життєвих проблем, формувати досвід громадянської поведінки;
- розвиток творчого потенціалу всіх суб'єктів навчально-виховного процесу;

- спонукання школярів до самостійного розв'язання власних життєвих проблем у нестабільному суспільстві;
- життєтворчість як здатність забезпечити дитині можливість облаштувати власне життя, творити колективні та міжособистісні взаємини;

